

Mis tuleb pika ilu peale? Huumor (laste)kollektiivis

Liisi Laineste, Eesti Kirjandusmuuseumi vanemteadur
Lasteaiaõpetajate eesti keele seminar
„Naer ja nutt on kaksikvennad“
1. detsembril 2016 Eesti Rahva Muuseumis

Mis on huumor?

- Inimestel on pealtnäha selge ettekujutus sellest, mis on naljakas ja mis mitte; kellel on huumorisoont ja kellel pole.
- ... aga need ettekujutused ei kattu
 - Kultuuriliselt
 - Ajaliselt

Sõnanaljad on ajatud?

- *Tallinna mees küsinud Võrulase käest: "Kas see on soe piim?" Võrulane vasta: "Oled sa hull või mis? Tahad soe piima? Kes seda enne kuulnud, et susi nüssab!"*
- *Kuna ilmad on kehvad olnud, kartulisaak sealhulgas ning traktoriga neid hästi võtta ei saa, siis eestlane on välja mõelnud uue mooduse. Peremees seisab vao otsas ja sõimab ja sõimab, kuni kartulid ei suuda enam end vaos hoida.*

Mis on huumor?

- Inimestel on pealtnäha selge ettekujutus sellest, mis on naljakas ja mis mitte; kellel on huumorisoont ja kellel pole.
- ... aga need ettekujutused ei kattu
 - Kultuuriliselt
 - Ajaliselt
 - Gruppidevaheliselt (nt etnilised grupid)
 - Indiviididevaheliselt

BRAAVO: Meil meeldib kõike vihata! "Tujurikkuja" staaridest kubisev geniaalne lahkumislugu tabas eestlasi otse südamesse!

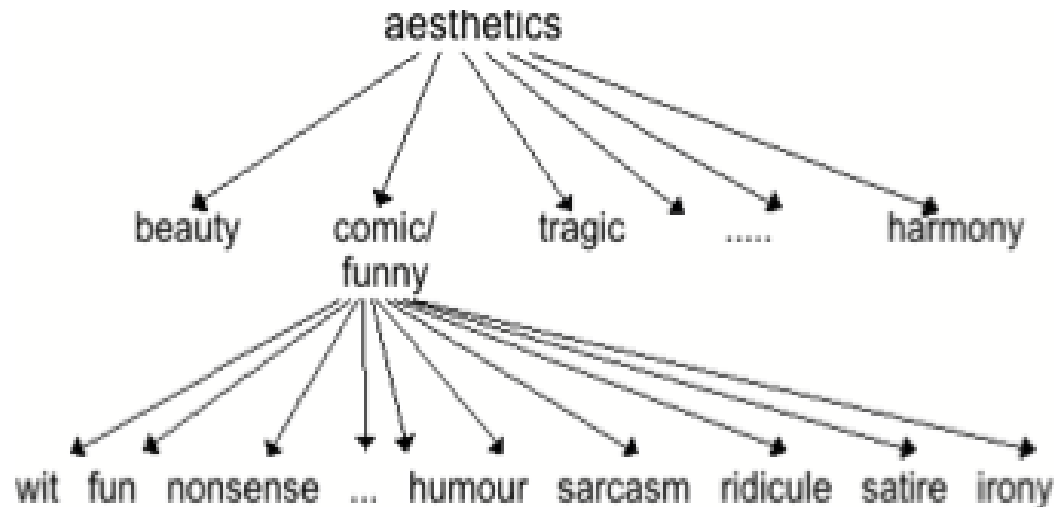
Vihane lugeja kutsub boikotile: saadame kõigile "Tujurikkuja" sopaprojektis osalenud lauljatele plaadid postiga tagasi!

Märt Avandi vabandas: Tegin liigse üldistuse

et neegri koht on Aafrikas.

Ajalooline huumorikäsitlus

- Filosoofia > esteetika > koomiline / naljakas > **huumor**
- *huumor*: rõõmsameelne suhtumine ellu, eksistentsi vastuolude mõistmine

Tänapäevane huumorikäsitlus

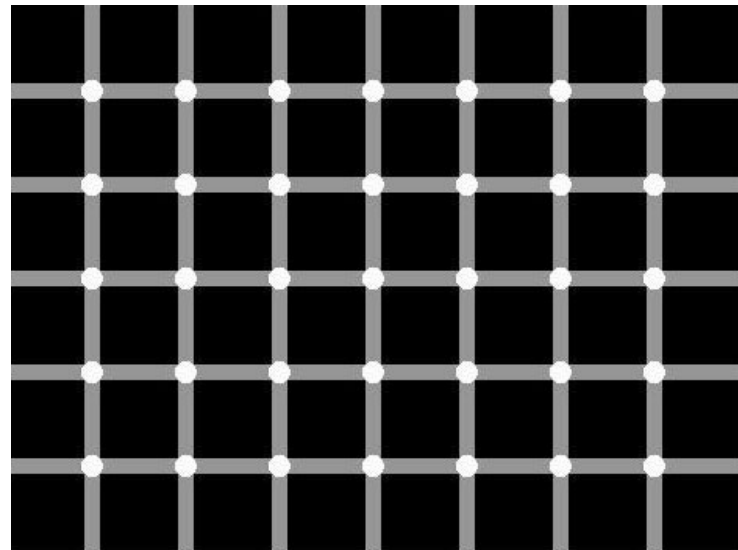
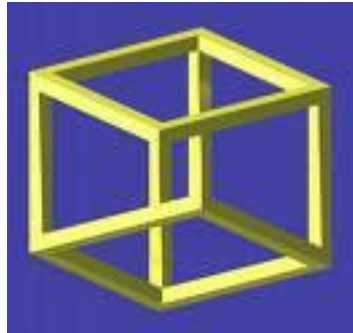
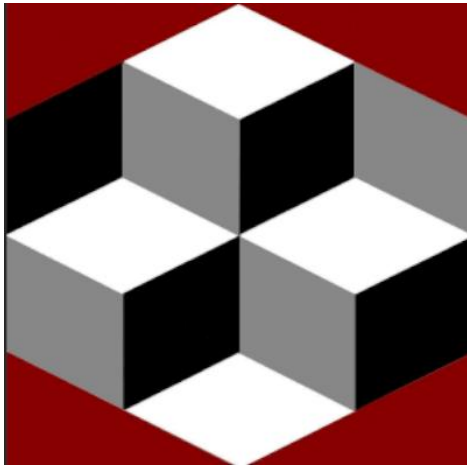
- Huumor on üldine termin:

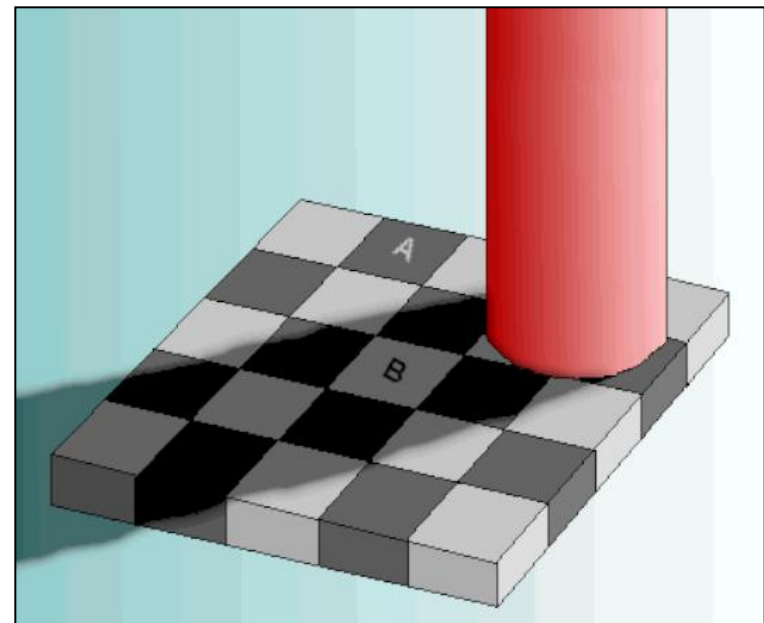
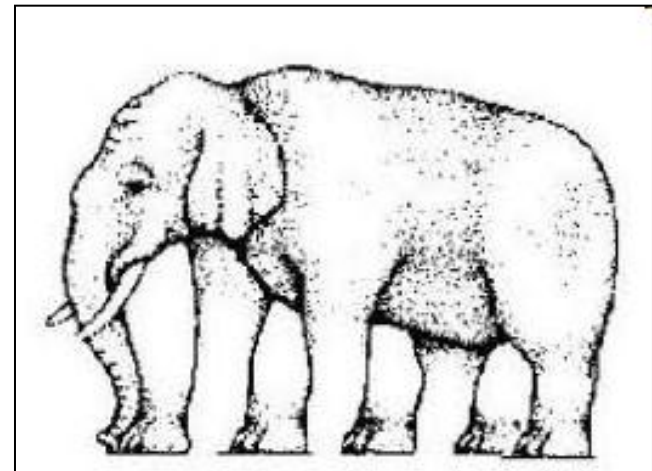
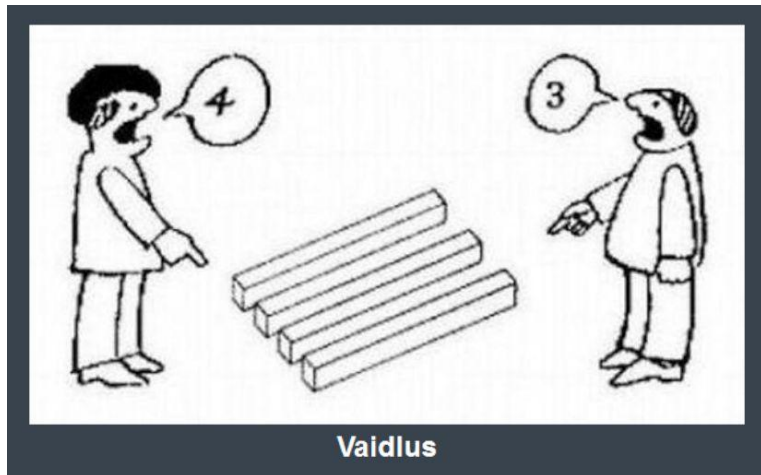
Huumori tähenduse muutumine:

- Huumor on võtnud koha, kus varem oli *koomiline / naljakas*.
- (Negatiivne) neutraalne -> positiivne nähtus

Huumor: ootamatu avastus, loogikavastasena tunduv vastuolu

Visuaalsed kalambuurid

Kaunis daam / kuri eit

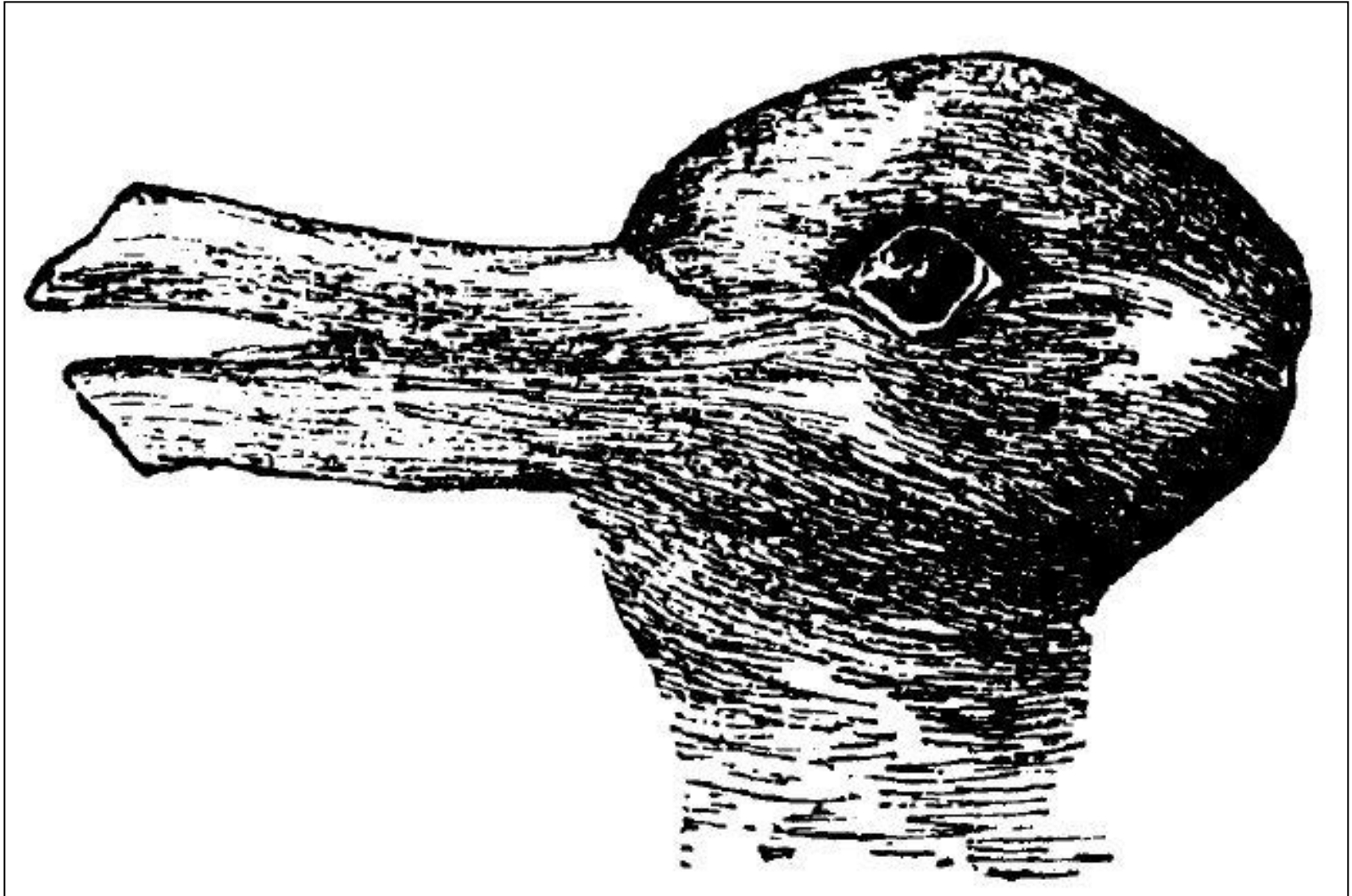

Before Marriage.

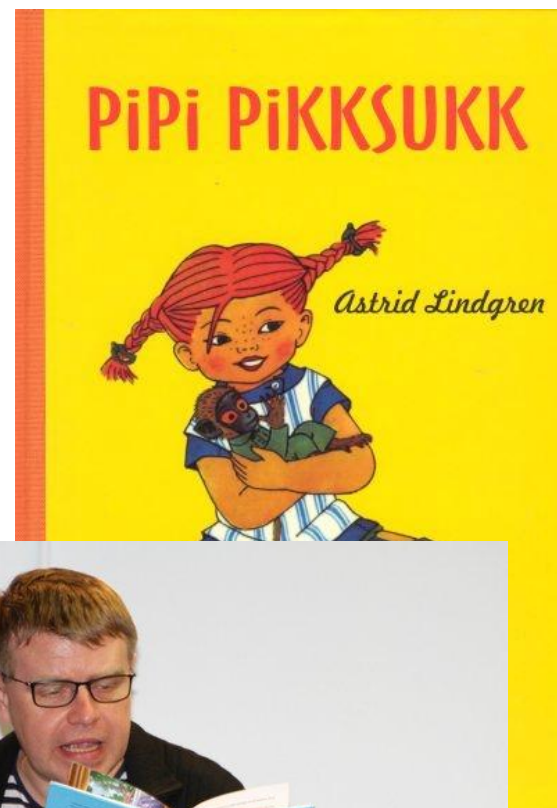
After Marriage.

Jänes-part

Mõned tuntud naljakad lasteraamatud:

- Kui mina oleksin suur
- Pipi Pikksukk
- Kaka ja kevad
- Peep ja sõnad

AT FIRST I WAS LIKE

BUT THEN I WAS LIKE

Laste huumorimeele areng

Naer

- Lapsed naeravad keskmiselt 200 korda päevas. Täiskasvanud naeravad ainult 15-18 korda päevas.

Huumor ja heaolu

- Naermine on **organismile** kasulik
- Naeru põhjuseks olev positiivne **emotsioon** on kasulik
- Kasulik on **kognitiivne**, tajuga seotud aspekt, mis lubab vaadata end ja probleeme kõrvalt, läbi huumori
- Kasulik on **sotsiaalne** tasand, mis naeru ja huumoriga kaasas käib

Kas igasugune huumor on tervislik?

- Agressiivne (*aggressive*)
- Enesekohane (*self-defeating*)
- **Ennastupitav (*self-enhancing*)**
- **Sõbralik (*affiliative*)**

Huumor ja lastekollektiiv

- “Klassiklounid”
- Hirm, et sinu üle naerdakse
- Huumor ja õppimine:
 - Soodustab analüütilist, kastist välja mõtlemist ja loovust;
 - Aitab püüda ja hoida tähelepanu;
 - Aitab õpitud meelde jätta;
 - Vähendab õppimisega seotud stressi (nt lõbus matemaatika raamatus Jõks Matemaatikamaal);
 - Modereerib suhteid ja tekitab kambavaimu

Vanarahvas ütleb:

339 korda – naljaga peab mõõtu pidama, sest rõõm asendub kurvastusega kiirelt

Eks naer tule ikka nuttes kodu / Igal naljal olgu piir. / Pill tuleb pika ilu peale. / Naera, naera, küll viimaks saad nutma. / Pikk nair tähendäp suurt leina. / Pill tuleb pika ilu pääle, kusi kange naaru pääle, pisar pika pilli järel. / Täna naurad, huome nudad. / Ära naera mokki lõhki.

Tark, kes muigab, rumal, kes naerab

Mis noores ias paneb punastama, paneb vanas ias naeratama.

20 – naer on hinnatud, lõbusad inimesed on toredad

Parem on naeraja silmi vaadata kui nutja.

Parem nal'las naarda kui vihas võtta.

Ega naer naarjist mööda-i lää.

Ega naer nahka riku ega tühi jutt tükki võta. / Naer on terviseks. Nali on enam kui kopik raha. / Naljal om mitu atra, vihal ei ole üttegi.

17 – narri/lolli üle naerdakse

Lolli tuntakse suurest naerust.

Vahest üöldä naljaga tosi välja.

Näüdä lollile näppü ja sie naurab endäs lohki.

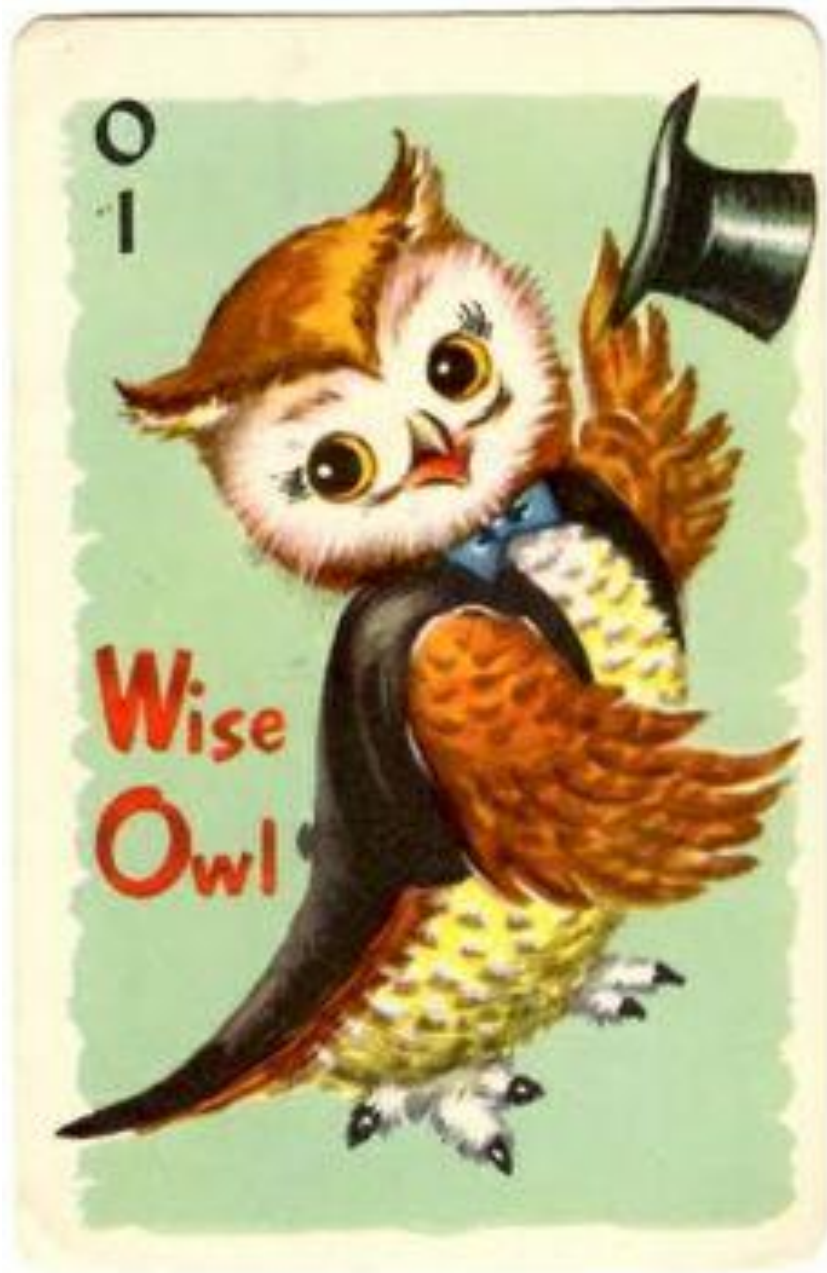
Septembris

Juunis

Näpunäiteid läbipõlemise vältimiseks

1. Ära unusta – kui õpetaja on stressis, tunnevad ka lapsed pinget
2. Võta oma tööd tõsiselt ja ennast mitte nii väga tõsiselt
3. Proovi leida midagi naljakat igas päevas, arenda oma huumorimeelt ja tunne elust rõõmu (nagu ütleb vanasõna: “Elu on kurb, aga vähemalt palk ajab naerma”)

TÄNAN!